

***/21-11-2023

Πληροφορίες: Δήμητρα Μυτιληναίου
τηλ.: 213 1306 803
equality@synigoros.gr

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Κοσμητεία Σχολής Κοινωνικών Επιστημών
ske@eap.gr

Διεύθυνση Προγράμματος Σπουδών
Διοίκηση Επιχειρήσεων και Οργανισμών
dhd@eap.gr

Θέμα: Διερεύνηση αναφοράς περί αιτήματος εξ αποστάσεως εξέτασης φοιτήτριας που τελεί σε κατάσταση εγκυμοσύνης

Αξιότιμες κυρίες/Αξιότιμοι κύριοι,

Ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του κατά το άρθρο 103, παρ. 9 του Συντάγματος, το άρθρο 3 του ν. 3094/2003 και το άρθρο 25 του ν. 3896/2010, διερευνά την υπ' αριθμ. φακ. *** αναφορά της κυρίας *** ***, με την οποία ζητήθηκε η διαμεσολάβηση της Αρχής, προκειμένου να καταστεί δυνατή η τελική εξέτασή της εξ αποστάσεως σε τέσσερις Θεματικές Ενότητες.

A. Ιστορικό

Η κ. ***, μόνιμη κάτοικος εξωτερικού, είναι *** φοιτήτρια του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών Διοίκηση Επιχειρήσεων και Οργανισμών της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών. Σύμφωνα με την αναφορά της, το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος 2022 – 2023, η κ. *** επρόκειτο να λάβει μέρος στη 2^η εξεταστική περίοδο (Μαΐου – Ιουνίου), καθώς και στην επαναληπτική εξεταστική περίοδο (Ιουνίου – Ιουλίου), σε τέσσερις Θεματικές Ενότητες (Θ.Ε.), με ημερομηνίες επαναληπτικών εξετάσεων το διάστημα από 10-6-2023 έως 15-7-2023¹, οι οποίες θα διενεργούνταν δια ζώσης. Σύμφωνα όμως με την από 1-6-2023 Ιατρική Βεβαίωση του Μαιευτήρα – Γυναικολόγου, Δρ. Κ. ***, του Γ. Ν. ***, ήδη από τον Ιούνιο 2023, η κ. *** διένυε το 1^ο τρίμηνο εγκυμοσύνης και λόγω επιπλοκών, αδυνατούσε να μετακινηθεί. Ως εκ τούτου, η ενδιαφερόμενη γνωστοποίησε το πρόβλημα που αντιμετώπιζε στη διοίκηση του πανεπιστημίου και στη διεύθυνση της σχολής της, ενώ στις 5-5-2023, απέστειλε μήνυμα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στον συντονιστή κάθε Θ.Ε. που επρόκειτο να εξεταστεί, με το οποίο αιτήθηκε την κατ' εξαίρεση εξ αποστάσεως εξέτασή της, χωρίς ωστόσο το αίτημά της να γίνει αποδεκτό. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, δεν υπήρξε κάποια εναλλακτική πρόταση από την πλευρά του ΕΑΠ, με αποτέλεσμα να έχει ήδη χάσει το δικαίωμά της να εξεταστεί στη μία Θ.Ε. και να κινδυνεύει να χάσει τις εξετάσεις και στις

¹ Αναλυτικά, πρόκειται για τις θεματικές ενότητες ***

υπόλοιπες τρεις, δεδομένου ότι ήδη διανύει τον 7^ο μήνα εγκυμοσύνης, με εκτιμώμενη ημερομηνία τοκετού στις 28-1-2024.²

B. Νομοθετικό πλαίσιο για την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών

Ο Συνήγορος του Πολίτη, ως φορέας για την παρακολούθηση και προώθηση της εφαρμογής, στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας, απασχόλησης και επαγγελματικής εκπαίδευσης κατά τον ν.3896/2010, επισημαίνει τα εξής:

Η αρχή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών αποτελεί σε επίπεδο διεθνούς, ενωσιακού και εθνικού δικαίου θεμελιώδη αρχή και στόχο στο πλαίσιο όλων των πεδίων δραστηριότητας, με έμφαση στην εφαρμογή της αρχής στο πεδίο της εργασίας και της απασχόλησης, αλλά και της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του εθνικού μας δικαίου, η αρχή της ίσης μεταχείρισης μεταξύ ανδρών και γυναικών αποτελεί συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή (Σύνταγμα, 4 παρ.2, 116 παρ.2, 22 παρ. 1 εδ. β).

Περαιτέρω, με τον Ν. 3896/2010 εναρμονίστηκε η εθνική μας νομοθεσία με την Οδηγία 2006/54/EK και δημιουργήθηκε ένα ειδικό πλαίσιο ρύθμισης, για την εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας, απασχόλησης και επαγγελματικής εκπαίδευσης, παρέχοντας μάλιστα **ειδική προστασία για τη μητρότητα**. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του νόμου «*Σκοπός του παρόντος νόμου είναι να εξασφαλισθεί η εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης, όσον αφορά: α) την πρόσβαση στην απασχόληση, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής εξέλιξης, και στην επαγγελματική κατάρτιση συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης με σκοπό την απασχόληση («vocational training»), [...]»*. Ακολουθώντας, κατά το άρθρο 13 παρ. 1α και β: «*Απαγορεύεται κάθε μορφής άμεση ή έμμεση διάκριση λόγω φύλου ή λόγω οικογενειακής κατάστασης, όσον αφορά: α) στην πρόσβαση στο περιεχόμενο και στην εφαρμογή προγραμμάτων ή συστημάτων επαγγελματικού προσανατολισμού και επαναπροσανατολισμού κάθε τύπου βαθμίδας, επαγγελματικής κατάρτισης και επιμόρφωσης, μαθητείας, μετεκπαίδευσης, εκπαίδευσης για αλλαγή επαγγέλματος [...], β) στον καθορισμό των προϋποθέσεων και στη συμμετοχή σε εξετάσεις απόκτησης ή απονομής διπλωμάτων, πιστοποιητικών ή άλλων τίτλων ή αδειών ασκήσεως επαγγέλματος, καθώς και στη χορήγηση υποτροφιών και εκπαιδευτικών αδειών ή στην παροχή σπουδαστικών ή άλλων συναφών ευεργετημάτων.*».

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 19 του ίδιου νόμου, αναφορικά με τα θετικά μέτρα, «*Δεν συνιστά διάκριση η λήψη ή η διατήρηση ειδικών ή θετικών μέτρων με σκοπό την εξάλειψη τυχόν υφιστάμενων διακρίσεων εις βάρος του λιγότερο εκπροσωπούμενου φύλου και την επίτευξη της ουσιαστικής ισότητας στους τομείς που περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου, όπως εξειδικεύονται στις διατάξεις του πρώτου μέρους.*». Τέλος, στο άρθρο 17, σχετικά με το πεδίο εφαρμογής της ανωτέρω διάταξης, ορίζεται ότι «*Οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται επίσης στα άτομα που λαμβάνουν επαγγελματική εκπαίδευση ή είναι υποψήφια για επαγγελματική εκπαίδευση οποιουδήποτε είδους και μορφής.*».

Όσον αφορά την έννοια «επαγγελματική εκπαίδευση» το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Δ.Ε.Ε.) έχει κρίνει ότι «...κάθε μορφή εκπαίδευσης που προετοιμάζει για την απόκτηση τυπικού προσόντος για συγκεκριμένο επάγγελμα ή απασχόληση ή που παρέχει την ιδιαίτερη ικανότητα για την άσκηση του εν λόγω επαγγέλματος ή της εν λόγω απασχόλησης, περιλαμβάνεται στην επαγγελματική εκπαίδευση ανεξαρτήτως της ηλικίας και του επιπέδου

² Σύμφωνα με το από 22-9-2023 Ιατρικό Σημείωμα Εξέτασης του Μαιευτήρα Χειρουργού Γυναικολόγου, *** του Γ.Ν. ***.

καταρτίσεως των μαθητών ή των σπουδαστών, ακόμη δε και αν το πρόγραμμα διδασκαλίας περιλαμβάνει τμήμα γενικής εκπαιδεύσεως». Γενικά, η έννοια της επαγγελματικής εκπαίδευσης ερμηνεύεται με ευρύ τρόπο και περιλαμβάνει κάθε μορφή εκπαίδευσης ή κατάρτισης, που παρέχει προσόντα για ορισμένο επάγγελμα, εργασία ή απασχόληση, ακόμη και αν περιλαμβάνει και γενική εκπαίδευση.

Γ. Το κανονιστικό πλαίσιο των τελικών εξετάσεων στο ΕΑΠ

Με βάση τη μέχρι πρότινος ισχύουσα νομοθεσία και τον Κανονισμό Σπουδών του ΕΑΠ, ορίζεται κατά ρητό τρόπο ότι οι τελικές εξετάσεις διενεργούνται δια ζώσης. Στο πλαίσιο υλοποίησης έκτακτων μέτρων προστασίας της δημόσιας υγείας κατά τη διάρκεια της πανδημίας, οι εξετάσεις διενεργούνταν εξ αποστάσεως. Με πρόσφατη νομοθετική ρύθμιση, δίνεται πλέον η δυνατότητα εξ αποστάσεως αξιολόγησης και σε συνθήκες κανονικότητας.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 5, παρ. 10 του ν. 2552/1997, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 28, παρ. 5 του ν. 5029/2023, «10. [...] β) Οι τελικές εξετάσεις γίνονται μετά το τέλος της διδασκαλίας μιας Θ.Ε. και επαναλαμβάνονται για μία ακόμη φορά. Τις ημερομηνίες έναρξης και λήξης των τελικών εξετάσεων καθορίζει η Σύγκλητος. **Οι εξετάσεις αυτές διεξάγονται είτε δια ζώσης στην έδρα του Ε.Α.Π και σε άλλες πόλεις είτε με μεθόδους εξ αποστάσεως αξιολόγησης.** Τον τρόπο και τη μορφή της τελικής εξέτασης για μια Θ.Ε. και Ε.Θ.Ε. καθορίζει ο Συντονιστής, ύστερα από συνεννόηση με τα μέλη της αντίστοιχης Ο.Δ.Π.. Με απόφαση της Συγκλήτου του Α.Ε.Ι. καθορίζονται η διαδικασία αξιολόγησης των φοιτητών με τη χρήση μεθόδων εξ αποστάσεως, τα οργανωτικά μέτρα που λαμβάνονται για την τήρηση του αδιάβλητου της διαδικασίας αξιολόγησης, η πολιτική προστασίας προσωπικών δεδομένων όσων συμμετέχουν και κάθε άλλο θέμα αναγκαίο για την εξ αποστάσεως αξιολόγησης.»

Περαιτέρω, σύμφωνα με τον Κανονισμό Σπουδών του ΕΑΠ, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ το ακαδημαϊκό έτος 2022 – 2023, δηλαδή πριν από την ανωτέρω διάταξη, προβλέπονται τα εξής:

1. «Φοιτητής/ήτρια που αποτυγχάνει σε τρεις (3) για τα Π.Σ. με εξαμηνιαία διάρθρωση ή τέσσερις (4) για τα Π.Σ. με ετήσια διάρθρωση συνεχείς εξεταστικές δοκιμασίες ή δεν συμμετάσχει σε αυτές, επανεγγράφεται στη Θ.Ε. με πλήρεις οικονομικές και εκπαιδευτικές υποχρεώσεις.» (κεφ. 4.1, σελ. 10).
2. «Φοιτητής/ήτρια με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες και σοβαρά προβλήματα υγείας, που τεκμηριώνονται με την προσκόμιση σχετικών εγγράφων, **δύνανται να εξεταστεί προφορικά από διμελή επιτροπή**, που αποτελείται από μέλη Σ.Ε.Π., στη βάση της κείμενης νομοθεσίας. Ο Συντονιστής και τα εμπλεκόμενα μέλη Σ.Ε.Π. ενημερώνονται έγκαιρα για τις περιπτώσεις αυτές.
Για άλλους σοβαρούς λόγους που αποδεδειγμένα δεν επιτρέπουν τη συμμετοχή στις προγραμματισμένες εξετάσεις:
Ο/Η φοιτητής/ήτρια που έχει δηλώσει κώλυμα συμμετοχής στις εξετάσεις για σοβαρούς λόγους, αφού υποβάλλει προς εξέταση τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία (όπως επίσημες ιατρικές γνωματεύσεις, άδειες εργασίας, ληξιαρχική πράξη γέννησης ή θανάτου κλπ), **δύνανται να συμμετάσχει με απόφαση των διοικητικών οργάνων του Ε.Α.Π. στις εξετάσεις της επόμενης περιόδου χωρίς οικονομικές υποχρεώσεις.** Το αίτημα αυτό υποβάλλεται εγκαίρως προς τις Διοικητικές Υπηρεσίες του Ε.Α.Π. και σε κάθε περίπτωση το αργότερο δέκα (10) ημέρες μετά το πέρας των τελικών/επαναληπτικών εξετάσεων του τρέχοντος ακαδημαϊκού έτους ή εξαμήνου, σε διαφορετική περίπτωση το αίτημα δε θα εξετάζεται.» (κεφ. 4.1, σελ. 11-12).
3. «Για οιοδήποτε θέμα δεν γίνεται πρόβλεψη ή αναφορά στον παρόντα Κανονισμό Σπουδών, αρμόδια όργανα για λήψη σχετικής απόφασης είναι οι Κοσμητείες των Σχολών και η Σύγκλητος.» (σελ. 15).

Δ. Παρατηρήσεις του Συνηγόρου του Πολίτη

Ενόψει των ανωτέρω και από τα στοιχεία που έχουν τεθεί υπ' όψιν του στο παρόν στάδιο εξέτασης της υπόθεσης, ο Συνήγορος του Πολίτη εκτιμά ότι:

1. Υφίσταται το νομοθετικό πλαίσιο, καθώς και οι τεχνικές προϋποθέσεις για τη διενέργεια εξ αποστάσεως αξιολόγησης των φοιτητών, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, κατά τις οποίες υπάρχει σοβαρό κώλυμα συμμετοχής στις εξετάσεις δια ζώσης
2. Η άρνηση ικανοποίησης του αιτήματος της κ. *** να εξεταστεί κατ' εξαίρεση **με μέθοδο εξ αποστάσεως αξιολόγησης**, εφόσον διαπιστωθεί ότι συντρέχει το κώλυμα που επικαλείται, ενδέχεται να **συνιστά διάκριση** σε βάρος της λόγω της εγκυμοσύνης της. Τούτο διότι, αν η συμμετοχή της στις διά ζώσης εξετάσεις δεν είναι εφικτή, λόγω της αυξημένης διακινδύνευσης που ενέχει για την υγεία της ίδιας και του εμβρύου η μετακίνησή της, το γεγονός αυτό έχει δυσανάλογα επαχθείς συνέπειες για τη συγκεκριμένη σπουδάστρια (οικονομική ζημία, καθυστέρηση ολοκλήρωσης των σπουδών της) και εν τέλει **τη θέτει σε μειονεκτική θέση έναντι των λοιπών φοιτητών** για λόγους που σχετίζονται με την εγκυμοσύνη της.
3. Κατά την εκτίμηση της Αρχής, θα πρέπει να εξετασθεί η ειδική περίπτωση της εγκυμοσύνης της κ. *** και οι τυχόν κίνδυνοι που ενέχει η μετακίνησή της με τη δέουσα προσοχή και ευαισθησία, με γνώμονα τη διασφάλιση της προστασίας της υγείας της, αλλά και του δικαιώματός της στην εκπαίδευση με όρους ισοτιμίας.

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, παρακαλούμε να επανεξετάσετε το αίτημα της κ. *** και να γνωστοποιήσετε στην ίδια και στον Συνήγορο του Πολίτη την πλήρη, ειδική και επαρκή αιτιολόγηση της απόφασής σας, προκειμένου να είναι ελέγξιμη από άποψη νομιμότητας η προστασία των δικαιωμάτων της.

Εν αναμονή των απόψεών σας, παραμένουμε στη διάθεσή σας για κάθε περαιτέρω πληροφορία ή διευκρίνιση.

Με τιμή,

Καλλιόπη Λυκοβαρδή
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη

Κοινοποίηση:

Γραφείο Προέδρου ΕΑΠ
president@eap.gr

Διοικούσα Επιτροπή ΕΑΠ
ikalabro@eap.gr

Επιτροπή Εξετάσεων ΕΑΠ
vice-president_acad@eap.gr

Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών ΕΑΠ
taliouri@eap.gr

Κυρία ***